

Så lägger du till med stil – undvik kaos i hamnen

Att lägga till och manövrera sin båt i trånga utrymmen kan vara både jobbigt och ångestfyllt. PB lär dig knepen för att imponera på båtgrannarna.

HOPPSAN... ■■■

Undvik kaos i hamnen

Att lägga till och manövrera sin båt i trånga utrymmen kan vara både jobbigt och ångestfyllt. PB lär dig knepen för att imponera på båtgrannarna.

TEXT SOFI CEDERLÖF FOTO THOMAS G HYRÉN ILLUSTRATIONER JÜRGEN ASP

Vissa dagar går allt rätt. Snyggt glider jag in mellan y-bommarna med lagom mycket fart och helt rätt placering. Andra dagar går det åt skogen. Giren in blir för snäv eller för vid, vinden tar tag i båten och för den till platser där jag inte alls hade tänkt mig att vara, och det slutar med att någon måste bära av mot grannbåten. Och ju mer fel det går, desto mer stressad blir jag.

De problemen är Kim Lindström van vid att möta. Han jobbar som instruktör på kursen "Manövrera/Lägga till" på Sjöklar och driver Saltsjöns Marinpool.

– Ett vanligt nybörjarfel är att man åker för fort, och då blir det för stressigt. Blir man stressad så börjar man köra bil. Och det går inte, säger han.

Just skillnaden mellan att framföra en båt och köra bil kan vara svårare att få in i skallen än man tror.

– En viktig sak att tänka på är att allt vi gör i en båt har en fördröjning. Det är viktigt att jobba proaktivt, det blir lättare att köra då, säger han. Det största felet man gör är att man rattar lite och så händer det inget, då rattar man jättemycket och så kommer en jättemanöver. Man måste ha lite is i magen.

Vind och propellerverkan är de två viktigaste faktorerna att ta hänsyn till när man ska ta sig in och ut ur en hamn. Vinden kan man känna av genom att lägga växeln i neutralläge när man kommit in i hamnen, innan man lägger till. Då känner man varifrån det blåser och hur stark vinden är.

– Man ska hela tiden ha vinden i åtanke och jobba upp mot vinden. Det är väldigt viktigt att kunna köra rakt även i stark sidvind.

Man måste alltså ta höjd för vinden i sin tilläggning.

– Lyft blicken, titta mot målet och hitta en punkt. Titta bakom den och hitta en punkt till. Tillsammans skapar de en enslinje. Titta på den hela tiden, det ger en rak kurs att styra mot. Man måste tillåta båten att sladda fram, båten kommer att gå på bredden men vi går rakt in, säger Kim.

– Man får anpassa rattutslaget eftersom vinden trycker på. Att fören pekar åt fel håll spelar ingen roll förrän vi är inne vid bryggan, fortsätter han.

Beroende på vilken typ av båt du har så påverkas du olika mycket av vinden. En segelbåt, som har köl och låga fribord, påverkas inte lika mycket som en motorbåt med hög överbyggnad. Därför måste motorbåtförare ta mer hänsyn till vinden än de som har segelbåt.

Utnyttja propellerverkan

När det gäller propellerverkan så hänger även det ihop med vilken typ av båt du har. En båt med två motorer har till exempel ingen propellerverkan, eftersom de två propellrarna tar ut varandra. Propellerverkan innebär att propellern svänger aktern åt det håll den är gängad. Majoriteten av båtarna har en högergängad propeller, vilket innebär att propellern roterar medsols sett akterifrån. Detta gör att aktern svänger åt styrbord när du åker rakt fram och drar åt babord när du backar. Med en vänstergängad propeller blir det tvärtom.

– Det här kan man utnyttja när man lägger till eller kastar loss, så att man skjuts in mot eller ut från bryggan. För en båt med högergängad propeller är babordstilläggning lättast. När båten bromsas med backen så glider aktern in, säger Kim.

När du ska lära dig rätt teknik för att köra in och ut ur hamnar hänger även det ihop med vilken typ av båt du har. Men det spelar också roll vilken utrustning som sitter på båten, har du till exempel en bogpropeller blir livet lättare. Naturligtvis påverkar även båtens storlek och tyngd. I exemplet här nedan utgår vi från att båten har en högergängad propeller och inte är utrustad med bogpropeller eller andra hjälpmedel. Men oavsett vilken typ av båt det handlar om så är det alltid viktigt att vara förberedd.

– Tampar och fendrar ska vara klara, säger Kim. Något som är bra i en familj är att

öva kommunikationen. Målet är att man ska vara så väl förberedd och säker på just sin tilldelade uppgift att man knappt behöver prata med varandra. Tilldela uppgifter och kom överens om vem som gör vad. Det är en del i det förberedande arbetet att styrman berättar hur han/hon tänker köra in.

Drev eller utombordare

I en motorbåt med drev eller utombordare ska neutralläget användas så lite som möjligt. Anledningen är att du helt tappat styrförmågan så fort du inte har växel i, eftersom båten inte har ett separat roder. Om du ska "parkera" båten i en ficka mellan två andra båtar och göra en babordstilläggning, så kom med så låg fart som möjligt och sikta mot mitten. Gira styrbord fullt ut, vilket gör att aktern svänger babord och du får "sladd" på båten. Båten glider in bredsidet. Lägg i backväxeln och ratta babord, eftersom det blir tvärtom vid back. Backen måste ligga i tills båten slutar att röra sig framåt. Om båten går in för snabbt, ratta istället åt styrbord.

Vid en stävtilläggning mellan två y-bom-

Så här ska det helst inte se ut vid en tillläggning. Men lär man sig knepen går det att undvika att hamna i det här läget.

mar, där båten kommer in från sidan, så siktar du på den första y-bommen och överdriver giren, det vill säga girar för mycket. Detta för att få stopp på farten in i viken så att man inte missar bommarna. Sedan girar du tillbaka och hittar en rak linje in. När det är dags att bromsa upp så lägg i backen och ha kvar den tills båten står still. Men tänk återigen på att när backen är i blir allt tvärtom, vill du åt styrbord så måste du ratta åt babord och vice versa. Om det är vindstilla kan det fungera att använda neutral och puffa sig fram. Men tänk på att inte lägga i neutral mitt i en gir, du tappar styrförmågan och båten kommer att fortsätta i den riktning du hade när du lade i den.

Motorbåt med rak axel

Om du har en motorbåt med rak axel gäller det först och främst att veta åt vilket håll propellern är gängad, så att du kan ta hänsyn till, och utnyttja, propellerverkan. Med en rak axel kan man också lägga i neutralläget och fortfarande styra tack vare rodet.

Ska du göra en stävförtöjning mellan två y-bommar så är grunden densamma som

med drev, det vill säga att du kommer in, övergirar och sedan hittar den raka linjen in. Skillnaden är att det är svårare att rätta upp fören när båten bromsas, eftersom man inte kan styra med backen. Därför måste du räkna med propellerverkan redan innan och åka lite snett för att ta höjd för den. På samma sätt gäller det om det blåser att ta höjd för vinden så att du kommer rätt.

Vid en fickparkering drar du nytta av propellerverkan. När du ska göra en babordstillläggning så sikta mot mitten, men ha en snäv vinkel. Ratta fullt styrbord, i med backen och ratta fullt babord. När båten bromsas med backen glider aktern in.

Segelbåt

I en segelbåt använder man samma grundteknik som i en motorbåt med drev eller rak axel, men med vissa skillnader. En segelbåt har köl i vattnet som bromsar avdriften, vilket alltså gör att man inte behöver ta samma hänsyn till vinden, och ett roder som ger styrförmåga även med växeln i neutral. Däremot har man ofta sämre bromsverkan om man lägger i backen.

När du ska göra en stävförtöjning mellan två y-bommar behöver du inte överstyra, utan kan svänga rakt in i fickan. Men backen bör läggas i tidigare för att få stopp på båten i tid.

När det gäller att "fickparkera" kan det krävas en annan teknik, särskilt om det är en lite tyngre båt. För en babordstillläggning kan du antingen gå in rakt mot bryggan och ha en hoppiländ-kalle som sätter ett förspring, sen rattar du fullt styrbord varpå aktern kommer att gå in mot bryggan. Eller så kan du gå in snävare och utnyttja propellerverkan för att få in aktern. Naturligtvis kan man även dra in aktern med en tamp om man har någon som står i land.

– Vädret är avgörande för vilken teknik man använder. Blåser det hårt så är springet enda sättet, säger Kim.

Ta sig runt

Men att manövrera sin båt handlar inte bara om att kunna lägga till snyggt, utan även att kunna ta sig därifrån och att ta sig runt i trånga lägen.

– I trånga hamnar är det viktigt att

Bojar och sjömärken är bra att träna mot om man är osäker på manövreringen. Kolla bara att det inte ligger ett grund i närheten.

➔ först ha en rak kurs och sedan fart framåt. Ratta i neutralläge och ge sedan en framåtpuff. Det är viktigt att inte ha växeln i för länge, för då börjar båten åka framåt. Du ska inte ha fart framåt förrän du har en rak väg ut, säger Kim.

Det gäller också att jobba med vinden istället för mot den. Ibland kanske det är bättre att backa ut ur en hamn för att slippa vända runt båten på ett trångt ställe när det blåser mycket. Generellt tycker Kim att det är bättre att backa ut ur trånga situationer, eftersom det är lätt hänt att man ”sladdar” runt okontrollerat när man gör fart framåt. Det beror helt enkelt på att styrförmågan blir bättre när man backar eftersom motorn sitter bak. När det är trångt kan man också behöva dela upp manövern i flera delar för att ta sig ut, först ut med propellern och sedan vrida upp båten så att man får ut fören.

Om du ska ta dig ut från en brygga där du ligger babordstillagd med båtar för och akter om dig så finns det två olika tekniker. Om du har drev kan det räcka med att du ger en liten framåtpuff med ratten åt babord

så att aktern puttas åt styrbord. Sedan lägger du fort i backen och vrider ratten åt styrbord. Båten kommer då att backa ut från bryggan.

Om du däremot har en båt med rak axel eller segelbåt, eller om det blåser mycket, kan det vara bättre att gå ut på ett förspring. Då lägger du ett rep från fören som görs fast på bryggan, akterut, och dras tillbaka på båten. Repet hindrar då fören att åka framåt. En person står på fördäck och håller i springet medan en annan kör. Först kör du sakta framåt med rodret åt babord, varpå aktern åker ut åt styrbord. När båten ligger rakt ut från bryggan tar personen på fördäck bort springet och rorsman kan enkelt backa ut.

Enda sättet är att öva

Till syvende och sist handlar det om att lära känna sin båt och att öva, öva och öva. Kim känner sig numera hyfsat säker på att köra de flesta typer av båtar, men han har också många övningstimmar bakom sig.

– Sätt på mycket fendrar på båten och öva

mot prickar och bojar, säger han. Glöm dock inte att kolla att det inte ligger grund precis bakom. Mot en boj kan man träna både stävförtöjning och sidoförtöjning. När man känner sig hyfsat trygg så kan man fortsätta att öva mot till exempel en bensinmacksbrygga, som är vadderad.

– Varje tilläggning är unik, man lär sig alltid något nytt. Det tar många år innan man kan hantera alla situationer.

En annan viktig sak är att alla ombord kan manövrera båten – även i hamn.

– Det är en säkerhetsaspekt att flera ska kunna köra båten om det händer något. Gör en man överbord-övning med någon annan vid rodret.

Men kanske viktigast av allt – släpp presten. Går det fel så är det bara att köra ett varv och prova igen istället för att försöka rädda något som inte går att rädda. Man måste också inse att det viktigaste är besättningens säkerhet och sedan båtens väl och ve. Det är bättre att fråga någon i land om hjälp och dra in båten på ett kontrollerat sätt än att skador uppstår.

En riktig 12-Volts TV

16"
19"
&
22"

LTC LED

Fuktskyddad
Inspänning (9-16 Volt)
Kortslutningsskyddad
DVD med skakminne
USB-inspelning
12 & 230 Volt
Digitalmottagare Mpeg4
60% mindre strömförbrukning

LTC LTC finns hos väl sorterade marinhandlare - LTC - Tel: 042-22 51 70 - www.ltc.se - info@ltc.se

När du ska in mellan två y-bommar ska du först övergira, för att sedan rätta upp båten och lägga i backen. Det gäller dock att ha koll på vilket håll du ska gira åt för att rätta upp stäven, när backen är i blir det tvärtom. På den sista bilden har föraren girat åt fel håll, och båten hamnar därför fel.

– Inse dina begränsningar och be om hjälp. Det är proffsigt om något, säger Kim.

I praktiken

Så blir det då dags för mig att omvandla Kims ord till praktik. Något nervös sitter jag i en motorbåt med utombordare. Målet är att lägga till mellan ett par y-bommar längre bort. Jag tar lite fart, puttrar sakta in mot målet och siktar in mig på den första av

Här kommer båten in för nära den ena y-bommen, och när föraren försöker få båten på rätt plats blir giren för stor, vilket gör att båten blir helt sned. Bara att backa ut och göra om!

bommarna. Jag översvänger, rätar upp mellan bommarna och i med backen. Nu ska bara fören rätas upp åt styrbord. Så jag svänger styrbord och hamnar helt fel mellan bommarna. Just det, när backen är i blir det ju tvärtom. Jag backar ut, inga problem där, när båten rör sig bakåt så vet jag ju att jag ska ratta styrbord för att få aktern att svänga styrbord. Jag försöker igen. Samma situation, fören ska rätas upp med backen i. Kim säger åt mig att ratta babord. Jag börjar ratta styrbord. Han säger babord igen, jag

För att träna tilläggningar behöver man egentligen inte köra ända in till bryggan förrän man är säker på vad man gör. På det sättet riskerar man inga skador på båten.

kommer på mig själv och drar fort ratten åt babord. Det där med att ratta åt "fel" håll när båten rör sig framåt var svårare än jag trodde. Det kommer nog att krävas många timmars träning för att få in det i skallen. Men jag förstår principen. I teorin.

Kim Lindström.

Så här gör du

LTC PROMARINE NYHETER!

MARINANPASSAT SLUTSTEG
MPA1100 4x125W

VATTENTÄT 10" SUBWOOFER

VATTENSKYDDAD
BLÅTANDSTEREO 1080BT
MOSFET 4x65W

GeoSafe

GPS-larm, tracker,
personligt överfallslarm
Storlek 60x45x22mm
Blåtandsfjärr
SOS-knapp, siren
2xingångar ex IR
Inspänning 5-50 V
SIM-kort krävs

Rekpris: 1295:-
Leverans april

LTC - Makes mobile living easy

LTC

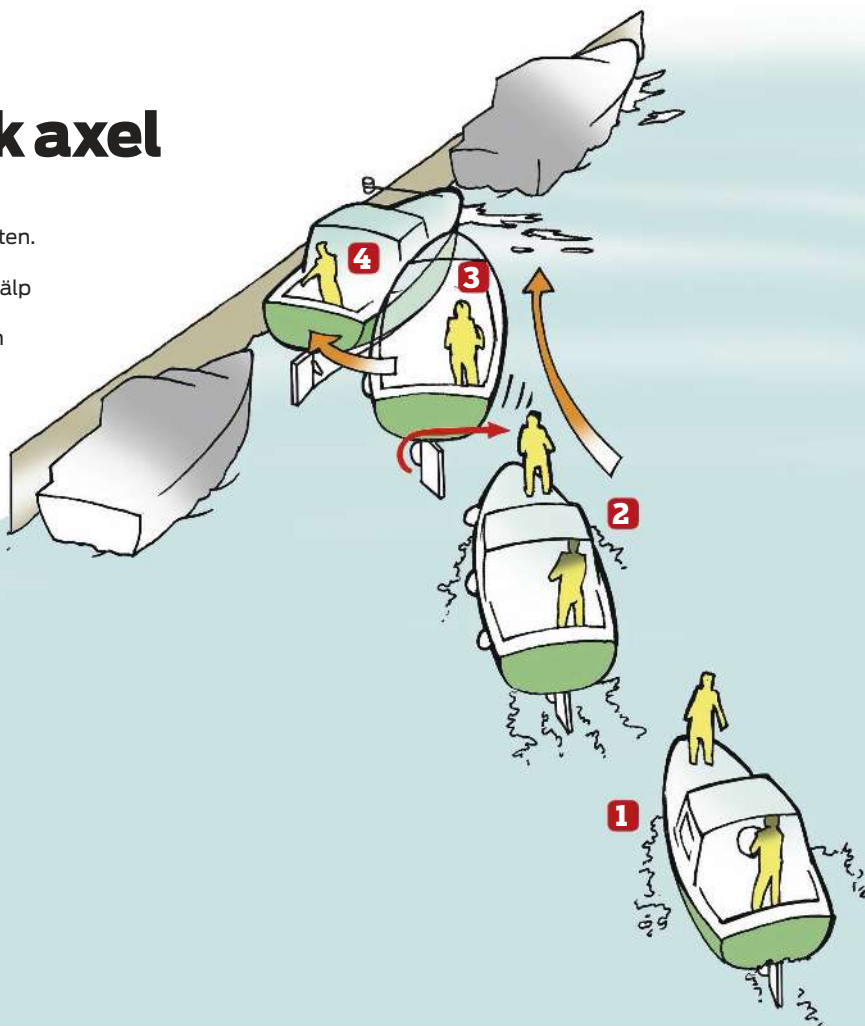
Motorbåt med rak axel

Babordstilläggning

- 1 Kom med så låg fart som möjligt och sikta mot mitten.
- 2 Ha en snäv vinkel.
- 3 Ratta fullt styrbord, aktern glider åt babord med hjälp av propellerverkan.
- 4 I med backen och fortsatt ratta styrbord tills båten står still.

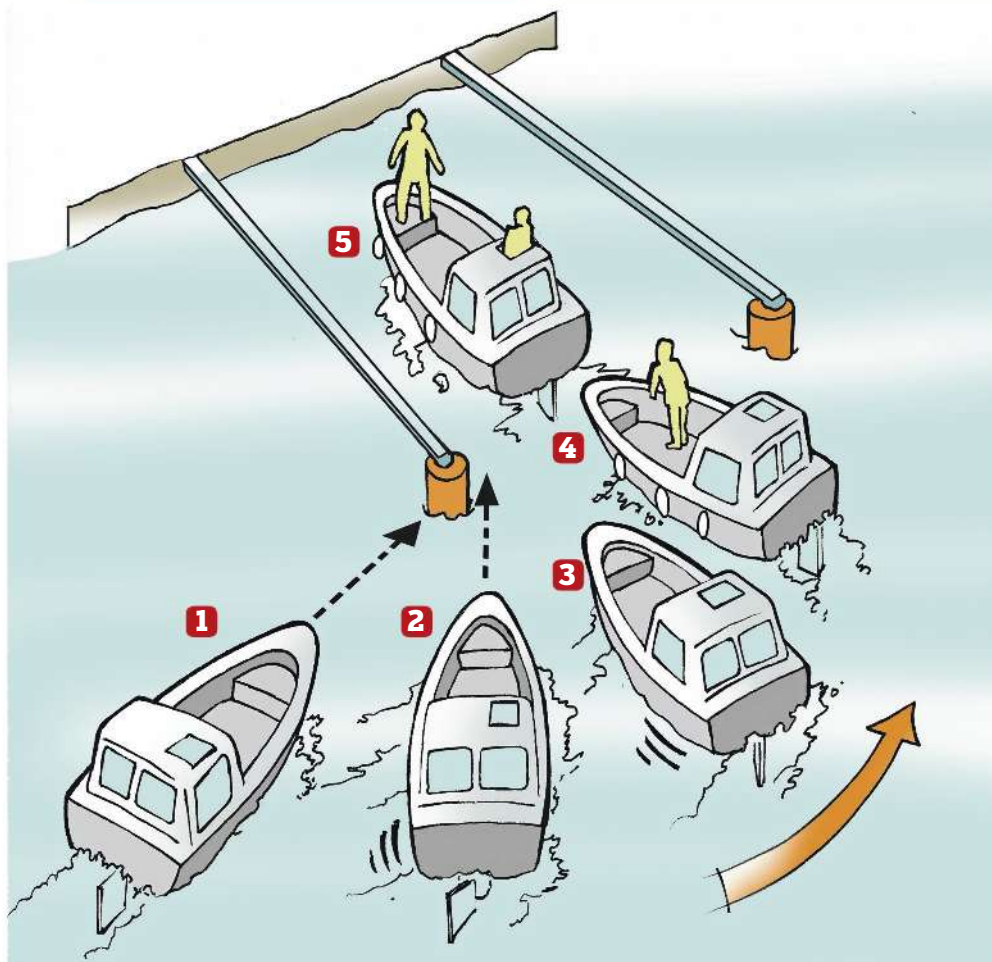
TÄNK PÅ: Med rak axel kan du lägga i neutralen och ändå ha styrförmåga.

TÄNK PÅ: När du lägger i backen i en båt med rak axel och båten fortfarande glider framåt så gäller det att ha styrbordutslag på rodet för att aktern ska komma mot babord vid babordstilläggning. Detta i och med att man fortfarande åker framåt och med roder så har man styrförmåga när båten är i rörelse och inte när propellern är i rörelse.

Propellerverkan

I alla exempel har vi utgått från en båt med högergångad propeller. Om du har en vänstergångad propeller så är det lättare att lägga till med styrbords sida när du ska lägga till bredsides. Detta eftersom du har propellerverkan åt andra hållet. Båtarna i exemplen har ingen bogpropeller.

Stävtilläggning vid y-bommar

- 1 Kom med så låg fart som möjligt och sikta på den första y-bommen.
- 2 Gira för mycket för att få stopp på farten.
- 3 Gira tillbaka och hitta en rak linje in.
- 4 Åk lite snett in för att ta höjd för propellerverkan och eventuell vind.
- 5 Lägg i backen för att få stopp på farten.

TÄNK PÅ: Med rak axel är det svårare att manövrera med backen i, så därför måste du komma så rätt som möjligt redan från början.

Motorbåt med drev eller utombordare

Babordstilläggning

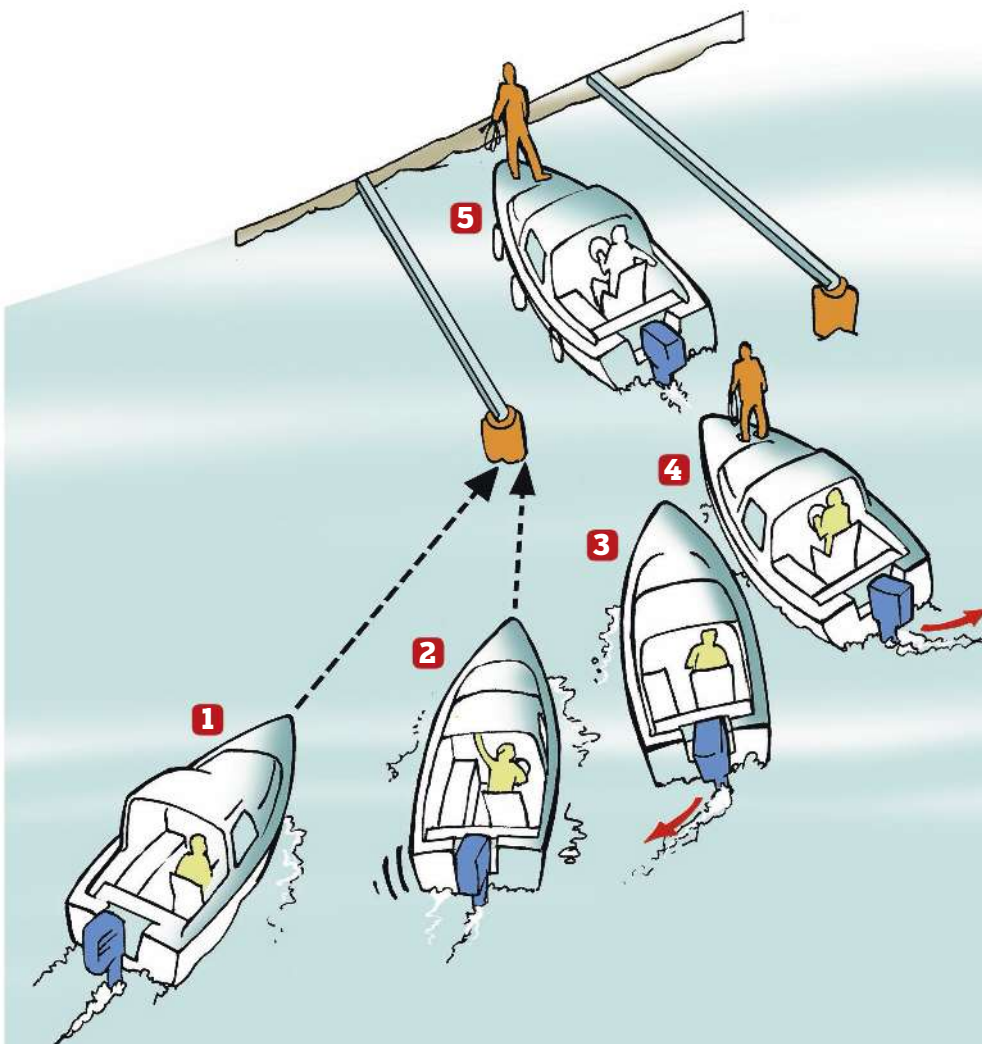
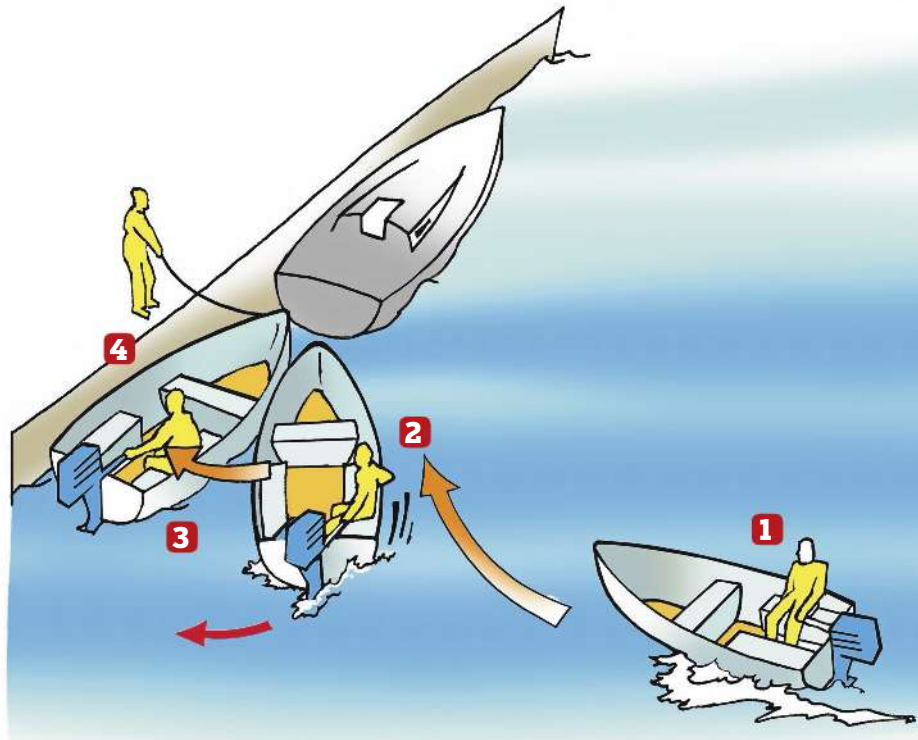
1 Kom med så låg fart som möjligt och sikta mot mitten.

2 Gira styrbord fullt ut, vilket gör att aktern girar åt babord och du får "sladd" på båten.

3 Lägg i backväxeln och ratta babord, eftersom det blir tvärtom vid back.

4 Backen måste ligga i tills båten slutar att röra sig framåt.

TÄNK PÅ: Om båten går in för snabbt i slutet, ratta istället åt styrbord.

Stävtilläggning vid y-bommar

1 Håll så låg fart som möjligt och sikta på den första y-bommen.

2 Gira för mycket för att få stopp på farten.

3 Gira tillbaka och hitta en rak linje in.

4 Lägg i backen för att bromsa och ha kvar den tills båten står still.

5 Justera så att stäven hamnar i mitten.

Tänk på att allt blir tvärtom när du har backen i, ratta åt babord för att svänga stäven åt styrbord och vice versa.

TÄNK PÅ: Neutralläget ska användas så lite som möjligt, eftersom du helt tappas styrförmågan så fort du inte har växel i.

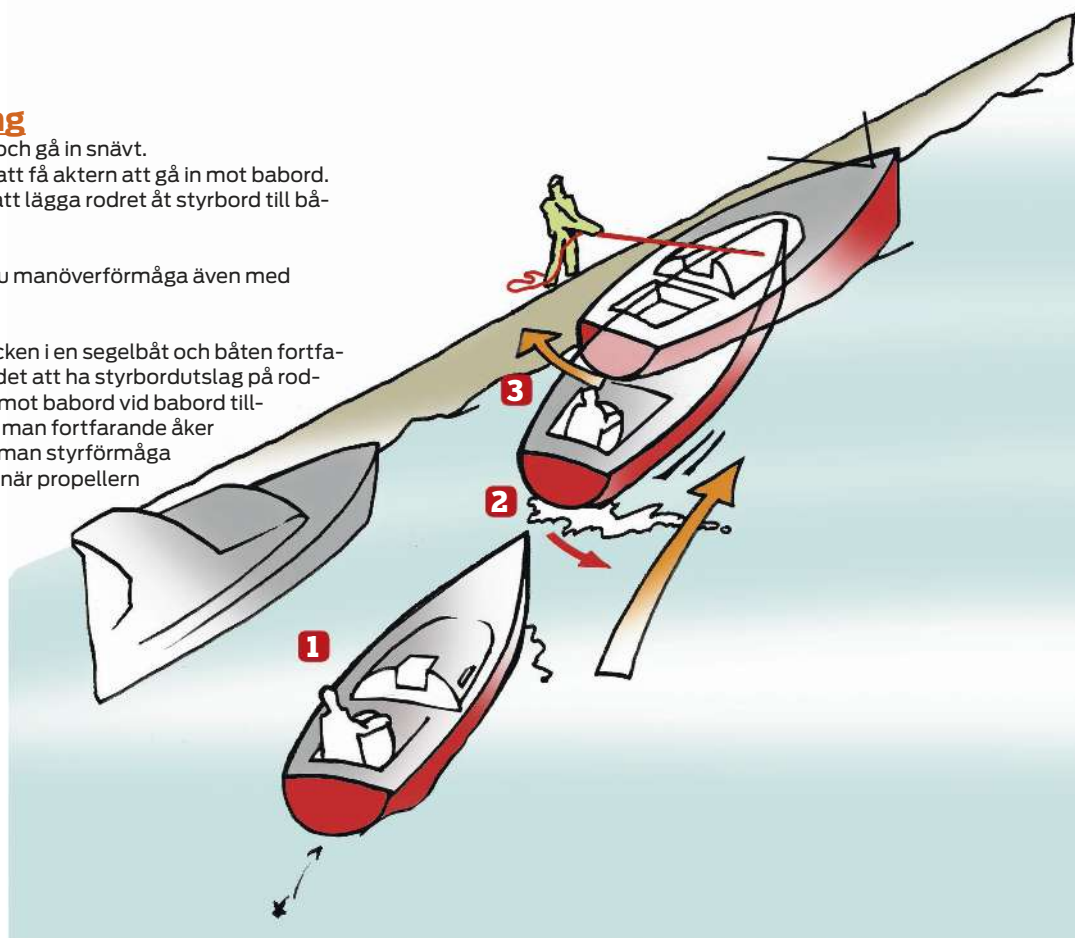
Segelbåt

Babordstillägning

- 1 Håll så låg fart som möjligt och gå in snävt.
- 2 Lägg rodet åt styrbord för att få aktern att gå in mot babord.
- 3 Lägg i backen och fortsätt att lägga rodet åt styrbord till båten står still.

TÄNK PÅ: I en segelbåt har du manöverförmåga även med växeln i neutral.

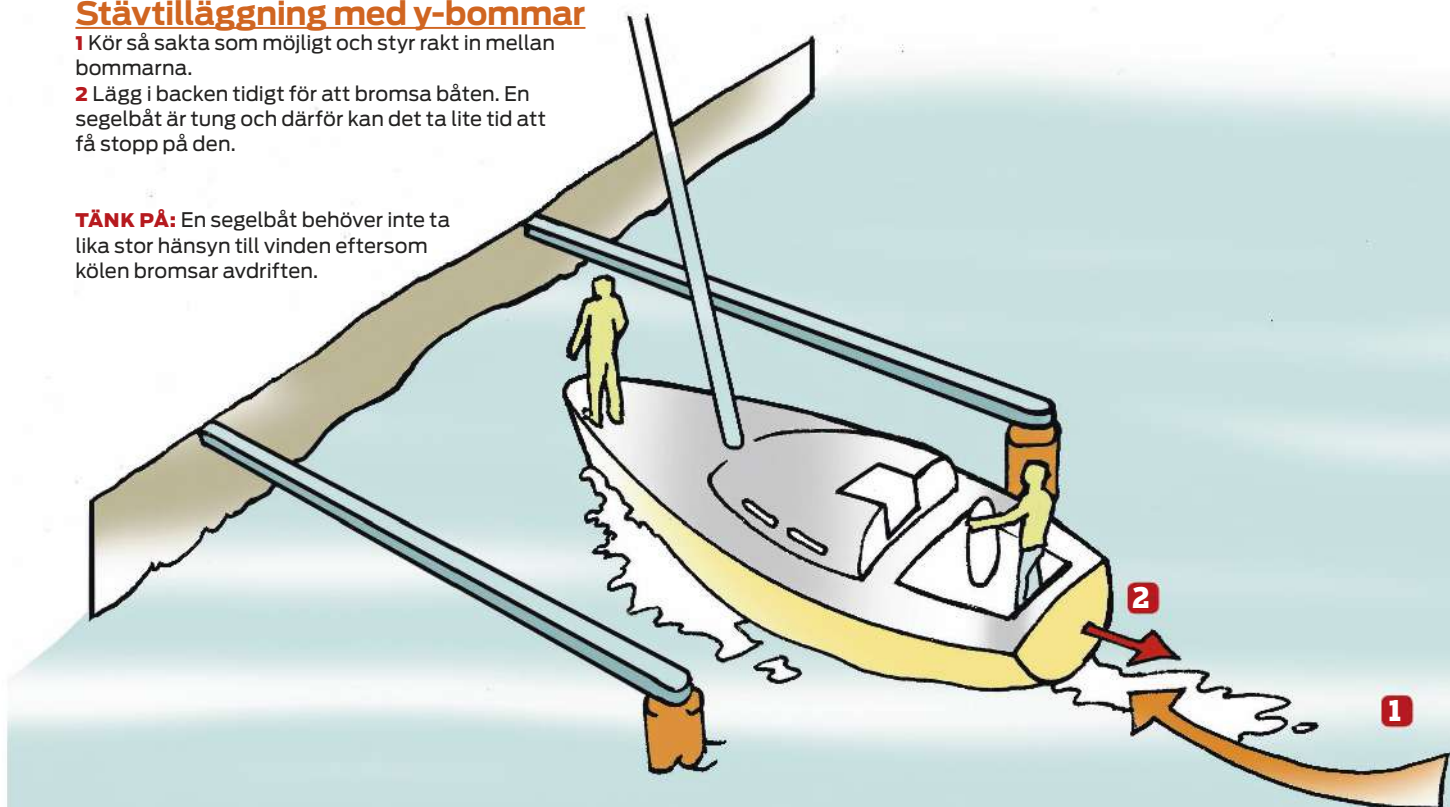
TÄNK PÅ: När du lägger i backen i en segelbåt och båten fortfarande glider framåt så gäller det att ha styrbordutslag på rodet för att aktern ska komma mot babord vid babord tillläggning. Detta i och med att man fortfarande åker framåt och med roder så har man styrförmåga när båten är i rörelse och inte när propellern är i rörelse.

Stävtillägning med y-bommar

- 1 Kör så sakta som möjligt och styr rakt in mellan bommarna.
- 2 Lägg i backen tidigt för att bromsa båten. En segelbåt är tung och därför kan det ta lite tid att få stopp på den.

TÄNK PÅ: En segelbåt behöver inte ta lika stor hänsyn till vinden eftersom kölen bromsar avdriften.

Alternativa sätt för alla båttyper

Babordstilläggning med spring

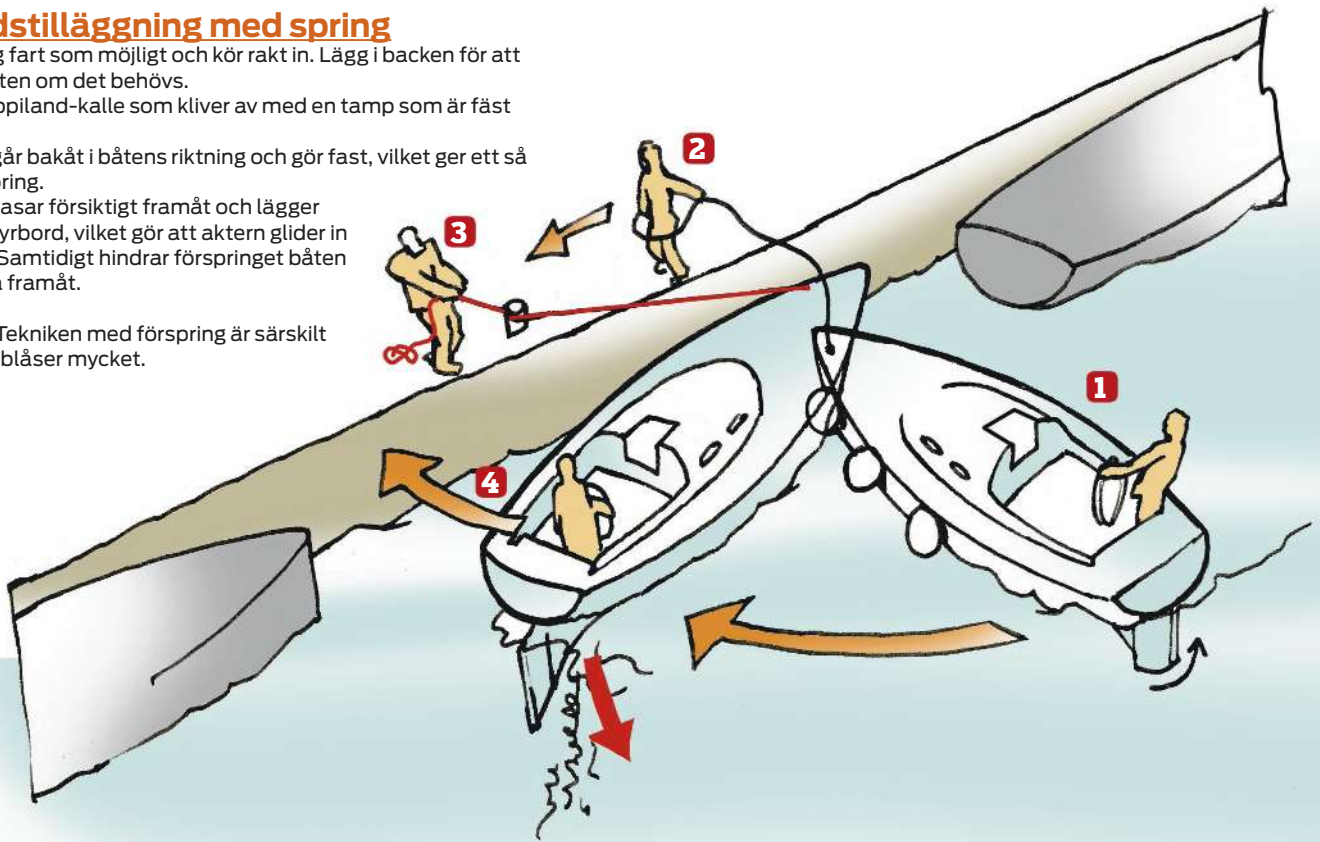
1 Håll så låg fart som möjligt och kör rakt in. Lagg i backen för att bromsa farten om det behövs.

2 Ha en hoppiland-kalle som kliver av med en tamp som är fäst i fören.

3 "Kallen" går bakåt i båtens riktning och gör fast, vilket ger ett så kallat förspring.

4 Föraren gasar försiktigt framåt och lägger rodet åt styrbord, vilket gör att aktern glider in åt babord. Samtidigt hindrar förspringet båten från att åka framåt.

TÄNK PÅ: Tekniken med förspring är särskilt bra när det blåser mycket.

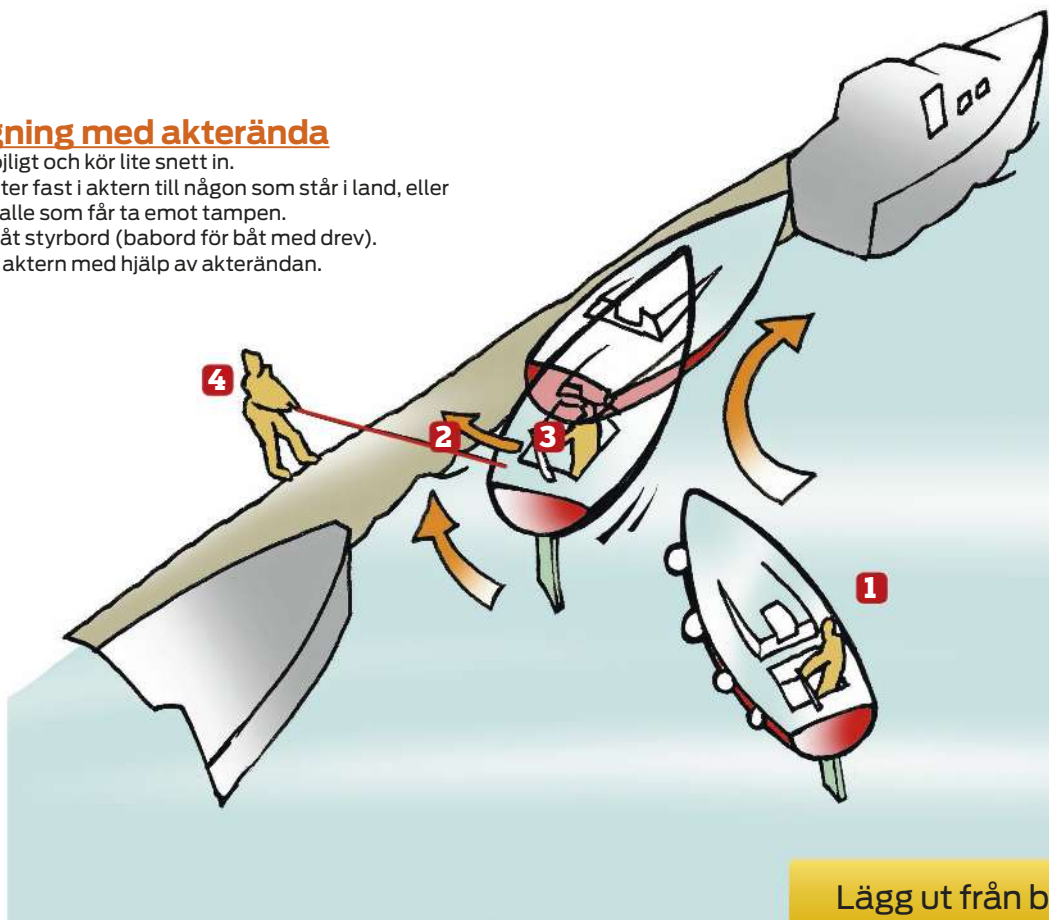
Babordstilläggning med akterända

1 Håll så låg fart som möjligt och kör lite snett in.

2 Kasta en tamp som sitter fast i aktern till någon som står i land, eller släpp av en hoppiland-kalle som får ta emot tampen.

3 Lagg i backen och gira åt styrbord (babord för båt med drev).

4 Personen i land drar in aktern med hjälp av akterändan.

Lägg ut från brygga

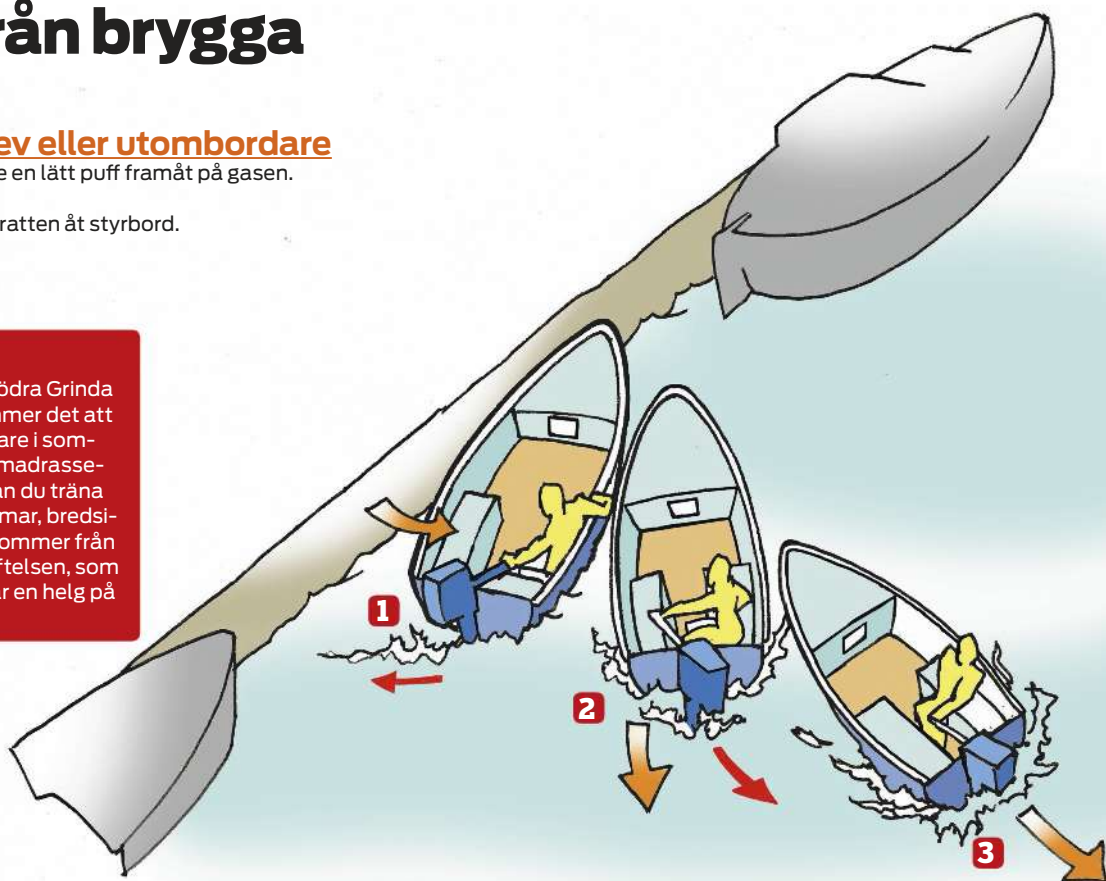
Lägg ut från brygga

Motorbåt med drev eller utombordare

- 1 Vrid ratten åt babord och ge en lätt puff framåt på gasen. Aktern vrider sig åt styrbord.
- 2 Lägg fort i backen och vrid ratten åt styrbord.
- 3 Båten backar ut.

Åk ut och träna!

Vid Hästholmsundet på södra Grinda i Stockholms skärgård kommer det att finnas en brygga för nybörjare i sommar. Den kommer att vara madrasserad och något sänkt. Här kan du träna tilläggning både vid y-bommar, bredsides och vid boj. Initiativet kommer från Sweboat och Skärgårdsstiftelsen, som kommer att ha personal där en helg på våren och en på hösten.

Övriga båtar med förspring

- 1 Lägg ett rep från fören, gör fast det på bryggan i höjd med mitten av båten och dra tillbaka det till båten. Placera en person på fördäck som håller i tampen, eller gör fast den lätt.
- 2 Vrid ratten åt babord och gasa lite framåt. Förspringet hindrar båten från att åka framåt. Istället börjar aktern att röra sig åt styrbord.
- 3 När båten ligger med aktern utåt tar personen på fördäck bort förspringet.
- 4 Föraren backar sedan ut.

TÄNK PÅ: Den här tekniken är bra att använda när det blåser mycket. Även motorbåtar med drev eller utombordare kan använda den här tekniken.

